

БЪЛГАРСКИ ВЕСТНИК

Издание на Българското републиканско самоуправление

❖ брой 1. година VI. 25 януари 2000 г. Будапеща, Унгария ❖

Ние и 2000-та година!

Тя настъпи - така очаквана и желана, носеща в себе си миналото на двадесет столетия и неотменното желание за по-добро, по-радостно бъдеще. За нас, няколко хиляди българи в Унгария, последното от тези двадесет столетия е най-значителното, защото през него индивидуалните изяви на българите прерастват в добре организиран обществен живот. В началото на века, сто тридесет и пет, измежду двадесет хиляди българи, създава българска православна община, полагат основите на Дружеството на българите в Унгария. Следват събития, които като жалони, стъпка по стъпка, трасират вече един век живота на колонията. Най-характерният елемент в този живот е упоритата последователност и сплотеност, изграждането на традиции в дейността на българите в Унгария.

Има с какво да се гордеем и затова нека без страх да хвърлим един бегъл поглед назад.

Българският възрожденски дух е толкова силен, че няколко години след създаване на Дружеството отваря вратите си българското училище в Будапеща. Българите събират пари за построяване на православен храм, но инфлацията през Първата световна война помита този техен стремеж. Парите са загубени, но духът не е сломен. През 1932 г. след нова дарителска акция е изградена църквата „Св. св. Кирил и Методий“ Двадесет и пет години по-късно се събдва и друга съкровена мечта на българската общност в Унгария - отваря вратите си за тях построеният с доброволни дарения Български културен дом в Будапеща. Не са минали и две десетилетия и с помощта на българската държава, чрез направеното преустройство и надстройка в него, се разкрива ресторантски комплекс и хотел. В Българския културен

дом е уредена богата библиотека с книги на български език, с каквато не може да се похвалито едно друго малцинство в Унгария.

От прогимназия българското училище се превръща в средно езиково училище, като седемдесет и пет процента от неговите възпитаници продължават обучението си във висши учебни заведения.

На всеки двадесет и пет - тридесет години българите тук дават материален израз на своята привързаност към Родината чрез построяване или преустройство на един български обект, който остава паметник на нашето родолюбие. Такъв нов обект е новостроящият се на сто квадратни метра площ параклис „Св. Трифон“, който, ако съдбата не ни попречи, ще открием на 11 май 2000 година. И отново пред нас е нов строеж - на общешитие за децата от българското училище, върху парцела срещу културния дом. Това е българският дух - неукротим, с постоянен стремеж за въздигане и утвърждаване.

Последното десетилетие на двадесети век беше особено продуктивно за българите в Унгария. Настъпилото политическо преустройство се отрази изключително благоприятно върху културната дейност на дружеството. Голям израз на родолюбие през тези последни години беше построяването на паметника на Христо Ботев в двора на културния дом. По време на откриването на паметника издадохме едновременно на двата езика - български и унгарски - книга с произведенията на Ботев. Започна издаването на списание „Хемус“, а след него и на „Български вестник“. Сложи се началото на печатането на книги на български и унгарски език с автори от нашата колония и от България. Превърна се в традиция издаването на „Български календар“.

В българската и унгарската общественост тази

Редакционна бележка

Как да опишеш в няколко реда една изминала година, едно изминало десетилетие, едно изминало столетие, та чак и хилядолетие? От края на декември чета по българските и унгарските вестници различни равностметки по повод 2000-та година. И нищо написано не може да обхване всичко. Пък и що се отнася до нас, българите в Унгария: само последната година за нас беше изпълнена с какво ли не: създаване на новите самоуправлениия, празненства като почнеш от Бабинден, до Коледно-новогодишната вечеринка, танцови състави, изложби, издания, строеж, ремонти и какво ли не. Унгария влезе в НАТО, България бе поканена да започне преговори с Европейския съюз, хората си работят

своето, някои забогатяват, други обедняват, някои се раждат, други умират. Ами така е, нали живота си върви.

Затова и аз не се наемам тук да правя опит за каквато и да било равностметка на каквото и да било период от време. Да помислим за бъдещето. Ами така де, нали животът трябва да върви. Да помислим какво е необходимо на нашата българска общност тук, за да се запази. Да не забравим, че сме българи. Да не се впуснем в самоцелни акции за промени на всяка цена, та били те и в ущърб на общото дело. Да не си позволяваме лични чувства да ни ръководят при решаването на проблемите, свързани с бъдещето на общността. Да определим най-после, какво е общото дело. Да помисли всеки от нас, какво е направил, какво е дал той

лично (не баща му или дядо му) за това общо дело, за тази наша българска общност. Да запазим постигнатото. Да го развием. Да продължим работата. Какво ни е необходимо? Културният дом, училището, църквата. И всичко, свързано с тях: параклиси, общежития, паметници, военни гробища, библиотеки, самоуправлениия, танцови състави, издания, театрални трупи и други. И да помислим за най-главното: българи в Унгария влизат в общия европейски дом. Каква ще бъде нашата роля? Как да използваме нашите дадености, нашата сила в полза на общността, а и на България, кандидат-членка на същия този европейски дом. Е, стига толкова, че цяла година само ще мислим, а то трябва и да се работи. Че той, животът си върви...

А.М.

дейност намери висока оценка. Не случайно на световното изложение на книгата във Франкфурт тази година на унгарския щанд имаше кът, посветен на българските издания в Унгария. Това е вече признание на нашата дейност на международно ниво.

Създаденият и подкрепян от Дружеството танцов състав „Мартеница“ на два пъти спечели първо място на световния фолклорен фестивал в Палма де Майорка. През последните години възникнаха и укрепнаха още два танцови състава - „Янтра“ и „Росица“, които вече се радват не само на нашето признание, но са познати и на публиката в България.

Дружеството излезе на сцената на унгарския и български обществен живот. От нашите редове през 1992-93 г. бе излъчен ръководителят на Кръглата маса на малцинствата, д-р Тошо Дончев, който днес участва в ръководената от унгарската държава малцинствена политика в страната като председател на Управлението за национални и етнически малцинства. Българите извоюваха право на историческо малцинство в Унгария, на базата на което вече втори мандат избират свои, български малцинствени самоуправлениия както в местен, така и в републикански мащаб, които заедно с дружеството развиват широка дейност за запазването на българския национален идентитет, за популяризирането на българската култура. През изминалите десет години за пръв път в историята на дружеството се осъществиха срещи на нашата колония с български държавници като президентите Желю Желев и Петър Стоянов, министър председателите Любен Беров и Иван Костов, вицепрезидента Тодор Кавалджиев, министъра на външните работи Надежда Михайлова,

редица политици и парламентаристи. Особено запомняща се бе срещата с Негово Величество Цар Симеон II. Горезброеното е само малка част от оная дейност, с която българите в Унгария се представят в края на второто хилядолетие.

През последните сто години настъпиха значителни промени в състава на българската емиграция в Унгария. Все по-малко са тези, които упражняват класическата българска професия в Унгария - градинарство. Потомците на българските градинари днес избират други професии, като навлизат във всички сфери на унгарския икономически и интелектуален живот. Вече са немалко лекарите, агрономите и научните работници от български произход.

Намалява броя на тези, които са дошли или са били доведени като деца от България, с преки спомени от Родината, от детство и младост, прекарани там. Емоциите и връзките на тук родените са по-различни от възприятията за България на тези, които са живели там. Пред всеки от нас възниква трудната задача тези потомци да приемат и запазят в сърцата си пламъка на уважение и любов към България, да запазят българския език, да познават и пренасят веред унгарското общество българските културни ценности. Това е нова генерация, която по нов начин ще погледне на българското от миналото и на новото, което ще донесе бъдещето. Необходимо е осъществяването на приемственост - противно на противопоставянето - между ново и старо поколение, на предаване и обновяване, обогатяване на българската ценностна система в Унгария.

В периода на последното столетие Дружеството на българите в Унгария преживя три пъти смяна на социалната система. И оцеляхме. Новата система

на пазарно-стоково, потребителско общество поставя съвсем нови, непознати задачи пред нас. За да оцелеем, да излезем отново на челно място е нужен нов, съвременен подход към проблемите на заобикалящия ни живот. Навлизаме в ново хилядолетие, в което старите проблеми ще имат нов облик и ще искат ново разрешение.

В изпълнение на Устава на Дружеството на българите в Унгария през 2000-та година ще изберем нов Управителен съвет на дружеството. Към този въпрос трябва да се отнесем с голяма сериозност, защото тези, които ще изберем ще трябва да очертаят програмата на Дружеството поне за първото десетилетие на едно столетие, изпълнено с глобални промени в граници, икономика, култура. Предстоят ни нови и не по-малко трудни изпитания. Нека бъдем достойни последователи на мъдростта на нашите предци, сложили началото на всичко, което ни заобикаля днес.

Георги Иринков

Министър-председателя на Република България Иван Костов по време на посещенията му в Дружеството на българите в Унгария - март 1997 г.

Коледно-новогодишна вечеринка

Казват, че няма нищо по-силно от установените традиции. За българите от Будапеща и района около града, това наистина е вярно. Повече от двеста и петдесет души се събраха на 26 декември 1999 г. за да отпразнуват Рождество Христово и посрещането на новата 2000-на година. Вечерта започна с появата на коледарите, които с овчарските си геги и наметала ни върнаха в миналото, когато млади хора са обхождали домовете и са пели песни за щастие и берекет на домакина и челядта му. След коледарската песен, с която влязоха коледарите, протече коледният ритуал на благославяне на коледната трапеза, а като връх на тази част от програмата, подготвена от Малко Театро, се изви кръш-

но коледарско хоро. Не бяха затихнали ръкоплясканията, с които бяха изпратени коледарите и танцьорите на „Росица” и „Янтра”, със ситната стъпка на българските хора развеселиха сърцата на стари и млади. Последва красивото танго в изпълнение на Живко Ангелов и Инна Минчева, в което малките танцьори вложиха много старание и грация. За хубавата програма, която създаде приятна домашна обстановка, се бяха погрижили Габриела Хаджикостова, Данчо

Мусев и Анна Салаи. Два оркестъра веселиха присъстващите на вечерта. Беше разиграна богата томбола с неизменните печена пуйка и печено прасенце, както и безплатен билет за пътуване до София и обратно, предоставен от Авиокомпания „Балкан”. Казано съвсем накратко, така влязоха българите в Унгария в новото хилядолетие, с песни, танци и веселие от душа - както се казва: нека господ да поддържа и занаят тези им традиции и да ги множи.

КУЛТУРНИ ВЕСНИ ОТ БЪЛГАРСКИТЕ САМОУПРАВЛЕНИЯ

Мишколц

На 11 декември 1999 г. българският частен театър "Мания" от гр. Русе представи за нашите сънародници в Мишколц постановката "Завоят на Дунав" от унгарския писател Ф. Каринти. В сградата, в която някога се е помещавало българското училище в града, местното българско самоуправление се беше погрижило да създаде една приятна обстановка за присъстващите, които с интерес изгледаха постановката и с ръкопляскания възнаградиха играта на Фани Христозова и Мариян Савов. За представлението бяха дошли и гости от българското самоуправление в Дебрецен.

Будапеща XVII район

На 11 декември 4 малцинства в XVII столичен район организираха „Гала на малцинствата“ - вечер с богата културна програма, в която от българска страна участваха с голям успех танцовият състав „Мартеница“, оркестър „Рила“ и певицата Роза Банчева. Интересно е, че самата проява бе организирана по инициатива на Българското самоуправление в района и бе открито от председателя на Управлението за национални и етнически малцинства д-р Тошо Дончев. Първа по рода си в района, проявата премина много успешно, а средствата за провеждането бяха набавени чрез конкурс от Фонд „За националните и етнически малцинства“.

Будапеща XI район

На 12 декември Българското самоуправление в района проведе среща на българите с богата културна програма. Вечерта бе открита от председателя на самоуправлението Илия Маринов, който запозна присъстващите с някои моменти от работата и плановите на самоуправлението. В програмата участваха ученици от българското училище в Будапеща, Габриела Хаджикостова и танцов състав „Янтра“. Кратка хумористична пиеса изнесоха артистите от Русенския театър Фани Христозова и Мариян Савов. Сред събралите се над 100 души беше и новият посланик на Република в България в Унгария Светлозар Панов.

Будапеща XVIII район

На 17 декември 1999 г. българското самоуправление в XVIII столичен район организира в културния дом "Бела Кондор" Вечер, посветена на Коледните и Новогодишни празници. Пред събралите се наши сънародници, които бяха поздравени от зам.-председателят на

местното българско самоуправление Марин Цанов, Малко театро с ръководител Габриела Хаджикостова, представи фолклорния спектакъл "Коледа и Сурва". Участваха и детският танцов състав "Росица" и оркестър "Вихър". В салона на културния дом беше подредена живописна изложба на Снежана Фурнаджиева и Жени Бозукова.

На вечерта присъства Светлозар Панов, извънреден и пълномощен посланик на Република България в Унгарската република.

Коледен концерт в Българския културен институт

В празничната надпревара в навечерието на новата година едно от най-приятните преживявания бе коледният концерт, организиран на 20 декември миналата година в културния институт с участието на баритона Нико Исаков и пианистката Миглена Маркова.

Нико Исаков е едно от най-изтъкнатите имена сред плеядата оперни певци, славещи

името на България по света. Той е роден през 1960 г. в София, завършва Вокалния факултет на Музикалната академия „Панчо Владигеров“ в класа на известния български баритон Сабин Марков. Дебютът му е ролята на Марчело в операта „Бохеми“ от Пучини във Варненската опера през 1989 г. От 1995 г. пее на сцената на Софийската опера и има в репертоара си повече от 25 опери на Верди, Пучини, Маскани, Росини, Бизе, Моцарт. Пял е като партньор на известните български оперни звезди Николай Гяуров, Никола Гюзелев, Анна Томова-Синтова, Александрина Милчева. Гастролирал е в Швейцария, Великобритания, Италия, Холандия, Норвегия, Египет, Гърция и други страни.

В интервю за българското предаване по унгарското радио, на българите в Унгария Нико Исаков пожела да са живи и здрави и да посрещнат щастливи новия век. Да имат щастието да се наслаждават на българските творци, които са на световно равнище във всяка област на културата. Нека има мир и спокоен живот. Нека се развива културното общение между българския и унгарския народ, защото културата е в основата на всяко общуване.

С.К.

Приказка за умни деца

Нова детска постановка на Малко театро

За кого ли става въпрос? - може да се запита всеки с рутинен училищен опит. Защото в училище по правило не става дума за това, че децата са умни. В средностатистическото училище. Не е така в постановката на Малко театро по детската пиеса на Атанас Илков, представена на

15 декември в залата на Българския културен институт. В „училището“ на Габриел Хаджикостова се включиха и децата от публиката и докрай присъстваха на часовете - не само тялом.

Куклената пиеса, която за съжаление малцина видяха (къде са тези училища с умните деца?), бе всъщност поредното обичайно представление, с което Малко театро се представя пред най-малките си зрители вече трета година. Ала и необичайностите не бяха малко - за Габриела Хаджикостова сякаш няма никакви ограничения. Песен, танц, кукловодство; драма, мюзикъл, перформанс; възрастна или детска публика; модерност или традиция - всичко може да се вмести в едва няколко годишното съществуване на трупата. И непременно трябва да се добави - без да е повърхностно. Не става въпрос за впусналия се да вкуси всичко аматьор, а за сериозен професионализъм, който се опитва да докосне невъзможното.

Да се надяваме, че на следващите представления пиеската е бде видяна от още много деца и техните родители (и учители). А дотогава Малко театро обявява конкурс за рисунка „Моите преживявания в Кукления театър“. До края на януари всяко дете може да изпрати своята рисунка на адреса на Българския културен институт на бул. „Андраши“ 14. От детските рисунки в залата на института ще бъде организирана изложба, най-добрите ще получат I, II и III награда (5000, 3000 и 1000 форинта), а ще има също и поощрителни награди.

С.К.

Нови книги

В края на миналата година излязоха от печат две нови

книги на български автори, живеещи в Унгария: „Островитяни“ на Теодор Радевски на издателство „Масси“ и „Утринни пътеки“ (Hajnali ösvények) на познатия ни вече Светослав Стойчев - издателство „Теван“.

Макар че „Островитяни“ е книжният дебют на Радевски, известният ни телевизионен режисьор е публикувал свои разкази, както в българския, така и в унгарския литературен печат. „Обикаляйки света като кинорежисьор, той е имал шанса да наблюдава най-различни случки, обичаи, драми, които не просто описва, а им придава странна, почти митологична атмосфера, Одисеята на баналните изключения. Необичайно и изключително е това, че някой, който не е израснал в унгарска среда, е в състояние да борави на такова равнище с литературния унгарски. Пример за нещо подобно има само сред неколцина автори на големите езици, но и там не е често явление. Издава необикновен езиков и литературен усет“ - пише за него Имре Сас.

„Утринни пътеки“ е третата книга на Светослав Стойчев, след „Мислещо битие“ - излязла през 1994 г. на унгарски език и последвана от издание на български език в издателство „Сребърен лъв“, София. В послеслова към книгата Ищван Фрид прави аналогия (макар и далечна) между автора и един от големите експериментатори в световната литература - Рембо: „Светослав Стойчев също не се отказва от случката, винаги пределно просто събитието е фрагментирано и може да бъде захранено както от низвергността на модерния ни свят, така и от ироничното тълкуване на мотив от световната литература или митология.“

Издаването на двете книги е подкрепено и от българските самоуправниения.

От Светла Кьосева

2000. évi pályázati felhívás

A Magyarországi Nemzeti és Etnikai Kisebbségekért Közalapítvány

Pályázatot hirdet

a nemzeti és etnikai kisebbségek kultúrájának, önazonosságának megőrzéséért, fejlesztéséért végzett tevékenység támogatására.

Célpályázati témakörök:

Gyermek- és ifjúsági táborok, tanulmányi kirándulások

Első szakasz (2000. március 1. és 2000. augusztus 31. közötti időpontban zajló programok)

Beküldési határidő: 2000. február 18. Döntés: 2000. március vége

Második szakasz (2000. szeptember 1. és 2001. február 28. közötti időpontban zajló programok)

Beküldési határidő: 2000. május 5. Döntés: 2000. június közepe

Hagyományőrző és kulturális rendezvények

Első szakasz (2000. március 1. és 2000. augusztus 31. közötti időpontban zajló programok)

Beküldési határidő: 2000. február 18. Döntés: 2000. március vége

Második szakasz (2000. szeptember 1. és 2001. február 28. közötti időpontban zajló programok)

Beküldési határidő: 2000. május 5. Döntés: 2000. június közepe

Tudományos rendezvények

Beküldési határidő: 2000. március 10. Döntés: 2000. április vége

Kutatói programok

Beküldési határidő: 2000. március 10. Döntés: 2000. április vége

Kisebbségi-közéleti szakemberek képzése

Beküldési határidő: 2000. március 10. Döntés: 2000. április vége

Kisebbségi regionális és helyi elektronikus média

Beküldési határidő: 2000. március 10. Döntés: 2000. április vége

Kiadói tevékenység

Beküldési határidő: 2000. április 21. Döntés: 2000. május vége

Kalendárium kiadása

Beküldési határidő: 2000. szeptember 15. Döntés: 2000. október vége

Kisebbségek hitéletéhez kapcsolódó anyanyelvi és közösségi tevékenységek

Beküldési határidő: 2000. április 21. Döntés: 2000. május vége

Kisebbségi anyanyelvű és cigány színházi tevékenység

Beküldési határidő: 2000. április 21. Döntés: 2000. május vége

Közgyűjtemény állományának gyarapítása

Beküldési határidő: 2000. április 21. Döntés: 2000. május vége

A Kuratórium a döntéshozatal időpontjának változtatási jogát fenntartja!

Értesítés küldése a döntéstől számított 10 napon belül.

Az adatlap a pályázati kiírást részletesen tartalmazó útmutatóval együtt beszerezhető a közalapítvány irodájában munkaidőben (Budapest, V. ker. Akadémia u. 3. II/240.)

Ha a pályázó postai úton kéri az anyagot, akkor C/5-ös (közepes méretű), a pályázó nevére megcímezett, felbélyegzett válaszborítékot kérünk.

Levélcímünk: 1387 Budapest 62. Pf. 25.

A teljes pályázati anyagot 1 példányban, 200 Ft. értékű POSTAI bélyeggel együtt kérjük benyújtani!

Az adatlap kitöltéséhez 8 oldalas Útmutató szükséges, amely részletesen tartalmazza a pályázat benyújtásához szükséges tudnivalókat is!

Hiányos, vagy késve érkező pályázatot a kuratórium nem bírál el.

Hiánypótlást nem kérünk és nem fogadunk el.

Големите рокади на Иван Костов

*По материали от
българската преса*

На 21 декември вестниците гръмнаха с новини за очакваните вече в България промени в кабинета на министър-председателя Иван Костов. Предния ден той предложи на Народното събрание 9 нови министри: Петър Жотев, Евгени Чачев, Емануил Йорданов, Теодосий Симеонов, Бойко Ноев, Антони Славински, Илко Семерджиев, Димитър Димитров и Александър Праматарски. От новата 2000-на година Министерският съвет на Република България изглежда така: Иван Костов, премиер и министър на държавната администрация. Единствен вице-премиер и министър на икономиката - Петър Жотев (от 1997 г. шеф на Банковата консолидационна компания, преди това представител на България в Световната банка). Министерствата на финансите и на външните работи остават ръководени съответно от Муравей Радев и Надежда Михайлова, но министерството на външните работи се поема от Емануил Йорданов, депутат на СДС от Кюстендил. Министър на отбраната - Бойко Ноев, бивш зам. министър на отбраната в правителството на Любен Беров (1994 г.) и бивш посланик на България в Белгия и Люксембург и посланик в представителството на България в НАТО. Министерството на правосъдието се поема от Теодосий Симеонов, депутат от СДС, член на правната и земеделската комисии на Народното събрание, член и на временната парламентарна комисия Антимафиот. Министър на земеделието и горите остава Венцислав Върбанов. Министър на регионалното развитие и благоустройството

става Евгени Чачев, човекът, който през миналото лято подписа заповедта за събарянето на мавзолея на Георги Димитров в София, като заместник на бившия министър Евгений Бакърджиев. Министерството на транспорта и съобщенията се поема от Антони Славински, назначен за шеф на Комитета по пощи и далекосъобщения от служебния премиер Стефан Софийански веднага след падането на кабинета на Виденов. Министър на труда и социалните грижи остава Иван Нейков, а здравеопазването се оглавява от Илко Семерджиев, станал известен в България като шеф на Националната здравноосигурителна каса. На два пъти е заместник-министър на здравеопазването, за втори път в екипа на доц. Петър Бояджиев. Министър на образованието и науката става професор Димитър Димитров, от 1992 г. ректор на Техническият университет, а през последните месеци - шеф на Държавната комисия по енергетиката. Министерствата на културата и на околната среда и водите остават оглавявани съответно от Емма Москова и Евдокия Манева, а нов министър без портфейл е Александър Праматарски, бивш министър на търговията в правителството на Филип Димитров, зам. председател на Демократическата партия, член на Комисията по икономическата политика на 38-ото Народно събрание.

Подготвяйки България за членство в Европейския съюз, премиерът реформатор Иван Костов обяви подмяната на 10 от 16-те министри в правителството, предадоха агенциите Ройтерс и Асошиейтед прес. Изреждайки персоналните промени, АП посочва, че Костов гради екип от експерти и отстранява от властта ключови партийни функционери като Александър Божков и Евгений Бакърджиев. Агенцията цитира наблюдатели, според които действия-

та на премиера са донякъде предизвикани от резултатите от местните избори през октомври, на които управляващата партия изгубила около 1 милион гласове на хора, разочаровани от непопулярните икономически мерки и твърденията за корупция. На Костов му предстои доста тежката задача да започне борба с корупцията по върховете и да направи реформите по-привлекателни за обикновените хора, ако иска поканата да се превърне в пълноправно членство в ЕС, коментира Ройтерс.

И ний сме дали нещо на века

*По материали от в.
„Седмичен Труд“ от 30
декември - 5 януари*

Под това заглавие вестник „Седмичен Труд“ от края на миналата и началото на новата година публикува материали, които неволно ни карат да се гордеем, че сме българи. Наистина, и ний сме дали нещо на века. Хора, които познаваме, малко или много, които сме позабравили, или за които просто рядко се сещаме в нашето ежедневие.

Например: Георги Иванов. Преди две десетилетия един не особено разговорлив, скромнен на вид и, както се оказва, с огромно самообладание мъж на име Георги Иванов преодоля земната гравитация на борда на „Съюз-33“ и така влезе в българската история. Този факт ни направи шестата страна в света със свой човек сред звездите.

Много радост изживяхме, но и много ядове брахме през онези 2-3 знаменателни априлски дни на 1979-а, ругаейки „идиотския“ си късмет точно на нас да се случи онова не-

състояло се скачване с орбиталния комплекс „Салют-6”.

Сега 59-годишният мъж се радва на внуци, ръководи „своята” авиокомпания „Еър София”, гледа си пчелите и все така недолюбва шумотевицата около себе си. Но не бяга от срещите с чуждестранните си колеги, напротив, ежегодно участва във форумите на тяхната асоциация.

Бащата на компютъра, Джон-Винсент Атанасов е най-голямото от десетте деца на Иван (Джон) Атанасов от ямболското село Бояджик, който останал сирак по време на Априлското въстание и заминал за Америка едва 13-годишен. Там ученолюбивото българче завършило инженерство и философия. Оженило се за американка, учителка по математика, и през 1903 г. се родил първият му син. Джон-Винсент завършва математика и на 30 години защитава докторат по теоретична физика. Като професор в университета на щата Айова работи в областта на квантовата механика и физиката на кристалите. Гениалното му хрумване как да улесни огромната работа по пресмятането на системни уравнения става случайно - като всички велики открития. Една вечер, спрял до крайпътно заведение, вгледал се в наредените зад бара пълни и празни бутилки и установил, че му приличат на единици и нули, а формата им - на вакуумни електронни лампи. Машината, конструирана от Джон Атанасов и неговия дипломант Клифърд Бери вижда бял свят през 1939 г. и носи името АБС - Атанасов-Бери компютър.

Отначало плахо, на пресекулки, после с пълна мощ Софийските гробища се огласят от песента „Черней, горо”. С любимата песен на великия бас Борис Христов роднини, приятели и почитатели го изпращат във

вечния му път в слънчевия ден на 1993 г. През 1941 г., като хорист в хор „Гусла”, на Богоявление след служба в царския параклис певците са поканени на малка дворцова закуска. Там Борис Христов запял народната песен за хан Крум. Покорени от невяротния глас, цар Борис и царица Йоана остават учудени, че изпълнителят е юрист по образование. Като научава за безплодните опити на певица да учи пеене в Италия, височайшето семейство се застъпва и Борис Христов отива на Апенините. И от 1942 г. до кончината си никога не пее в български оперен театър. Някои смятат, че бил сърдит на комунистите, други го обвиняват, че имал големи претенции пред операта ни. Едва ли обаче има българин, който да не го побият тръпки като чуе литургията, записана с Борис Христов в храма „Александър Невски”.

Българите въобще са надарени с гласове.

Вече 25 години прочутата песен на Валя Балканска „Излел е Делю хайдутин”, която е чувал всеки българин, лети в Космоса заедно с други образци на човешката култура. Цели 60.000 години песента за Делю, редом с Моцарт, Бах, Бетовен, записана върху позлатена плоча ще бъде с американската космическа станция „Вояджър”, за да достигне до една звезда в съзвездие Малката мечка, на която се предполага, че има разумен живот.

Родена в родопската махала Гудевица, при извора на река Арда, Валя е българомохамеданка. Без песните на Валя Балканска и без родопската гайда не ставаше нито един празник на бившите големци, а така е и сега. Напоследък много я канят сънародниците ни в чужбина (а и при нас, в Будапеща беше, помните ли? - бел.ред.), пъ с цялата си душа и пред Бил Клинтън по време

на посещението му в София.

Въпреки славата, която не я изоставя, Валя Балканска си остана безкрайно скромен човек. Казва: „Огънче, хлебец и водица да има”. Живее си в дървената къщичка в местността Лъгът над Смолян с внучета и съпруг... И оттам поглежда към звездите.

Подобно на шило, което бодне нечисти съвести, големият български художник Светлин Русев е център на всяка полемика, която засяга духовността и съдбините български. От любимец на комунистическата власт, след гражданската си позиция в комитета за защита на Русе, основан през 1988 г., той се превръща в изменник. По този повод Тодор Живков се изказва: „И ние сме съгласни, че той е светец. Ние сме помагали да се изгражда като светец, но сега се опитаме да намерим за този светец подходящ тамян”. В същото време творецът продължава да изповядва отколешното си верую - победата на художника винаги е била победа за цялата нация. „Равнодушието ражда страха, страхът ражда подлостта, а от нея вече всичко може да се очаква”, често повтаря живописецът. Наскоро той почти изпразни ателието си и натовари картините си на отвъдокеански кораб - в Маями откри изложба заедно с Крум Дамянов. Успехът е огромен - веднага получава заявки за откупки. Банално е да се каже, че Светлин Русев е сред най-известните български художници. Той е член на Парижкия есенен салон и салона „Ника-кей” в Токио, както и на Академията за изкуство в Русия. Преподавателят в Художествената академия е прочут с изложбите си по целия свят, автор е и на стенописите в черквата на Рупите.

Че лекоатлетка номер едно на България, за Стефка Костадинова е отдавна известно.

Огромното признание за Стефка дойде, след като световните агенции я поставиха в Топ 10 на века. Най-голямото доказателство за изключителните качества и постижения на пловдивчанката. Дори и вече извън голямата атлетика, Стефка Костадинова продължава да стои най-високо над летвата на високия скок. Световният рекорд в дисциплината продължава да е неин - 209 сантиметра. Стефчето го постигна на 31 май 1986 година. Уникалното постижение, станало факт на националния стадион „Васил Левски“ вече 13 години стои непоклатимо. Сълзите в очите ѝ ще останат завинаги в съзнанието ни, когато Стефка бе на стълбичката на победителите в Атланта 1996 г.

Сега Стефка се радва на своето дете и продължава да живее със спорта.

С Христо Стоичков завършваме този кратък списък, информацията за който почерпихме от „Седмичен Труд“ от края на миналия и началото на сегашния век. Пък вие, читатели на „Български вестник“ можете да го допълните сами, достатъчно е да само да помислите, да си спомните.

За Христо, „Камата“

е казано и изписано всичко. Преклонение, възхищение, любов. Злоба, омраза и охулване. Но с уточнението - само в България. Навсякъде другаде по света Стоичков бе геният, символът. И посланикът на своята страна, в която той никога няма да бъде пророк. Стоичков просто е най-големият български футболист за всички времена. Според гласуване, проведено от английското футболно списание „Уърлд сокър“ Христо Стоичков е на 48-място сред 100-те футболисти на века, изпреварвайки Бекъм, Ривалдо, Гаскойн, Сократес, Кемпес и т.н.

Обява

Фирма търси да назначи сътрудник по логистика и търговска дейност. Условия: перфектно познание (говоримо и писмено) на унгарски и български език, работа с компютър (Word, Excell) и технически наклонности.

За повече информация се обаждайте на телефон: 215-8964, Кирил Митев.

Издание на Българското републиканско самоуправление

През декември 1999 година излезе отпечат Български календар 2000. Всеки който желае може да го получи безплатно в Българския културен дом.

Най-добрите политически вицове за 1999 г.

След третия неуспешен взрив на мавзолея, натовският генерал Майкъл Джексън звънна на Иван Костов и казал:

„Г-н премиер, ние сме длъжници. Ако искате, да ви помогнем! Една крилата ракета и мавзолея го няма.“

„А, не, мерси - отвърнал Костов - С вашите карти и под ръководството на Бакърджиев може да ударите Акропола.“

Богомил Бонев тръгнал на море с Нона Йотова. Взели куфарите и слезли на паркинга.

„Нона, някой е пипал колата ни!“

„Как разбра, Богомиле?“ - запитала Нона, удивена от проникателността на генерала.

„Елементарно, Нона! Колата я няма!“

В София дошла делегация от Международния валутен фонд. Отишли на среща при Муравей Радев и им направило впечатление, че компютърът на министъра е на пода до кошчето за боклук.

„Защо компютърът е там?“

„Това си е мой компютър, където си искам, там ще го слагам“ - троснал се Муравей.

От МВФ въздъхнали и тръгнали към кабинета на вицепремиера Бакърджиев. Там обаче, какво да видят - компютърът на Бакърджиев зад вратата, подпрян на стената.

„Защо така?“ - попитал един глас от делегацията.

„Това си е моят компютър, където си искам, там ще го слагам“ - казал Бакърджиев.

Следващата среща била с Иван Костов. Щом влезли в кабинета му, огледали се за компютър. А той си стоял поставен на бюрото на

министър-председателя.

„Ако знаете какво видяхме при Муравей Радев и Бакърджиев...“ - заразказвали чуждите финансисти.

Костов ги изслушал внимателно и обобщил: „Неграмотници!“

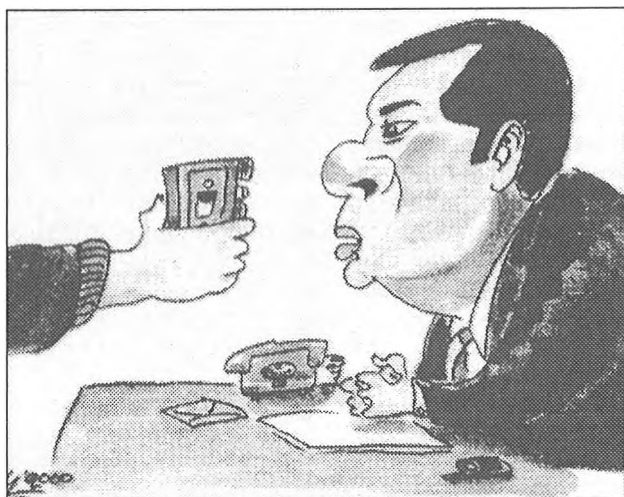
„А като са неграмотници, защо сте го сложили на такива важни постове?“ - попитали сконфузено от делегацията.

Без колебание Костов отговорил: „Това са си мои неграмотници - където искам, там ще ги слагам...“

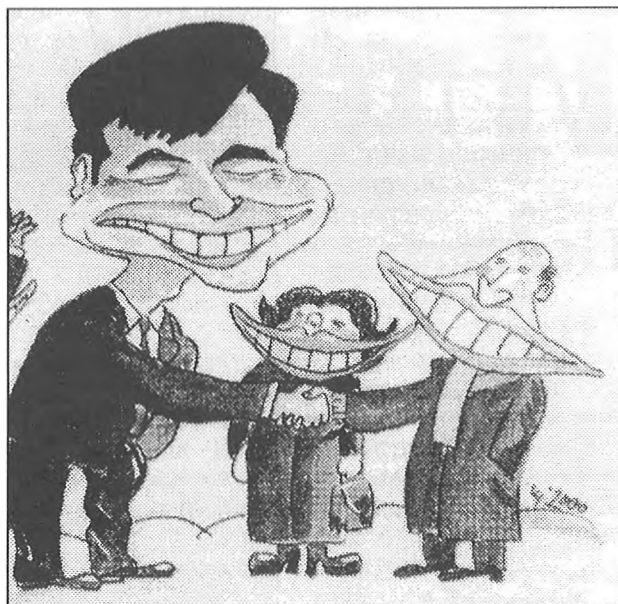
Иванчо

- Появи се проблем
2000.
- ???
- Много села нямат
Ток.

Журналист взема интервю от вицепремиера Евгений Бакърджиев и го предупреждава: Г-н Бакърджиев, всичко което кажете, може да бъде използвано срещу вас.

Софиянски се среща с граждани. Кметът се успехва широко, както той си може. "Софиянски се успехва, значи всичко е наред", си мислят гражданите и се успехват. "И гражданите се успехват, значи всичко е наред", мисли си Софиянски.

Българско предаване по унгарското радио

Всяка сряда от 21.30 часа предаваме българска емисия по унгарското радио. За Будапеща и района предаването можете да хванете на вълните на радио „Калипсо“ на 873 килохерца (средни вълни). В провинцията предаването се хваща на вълните на регионалните програми на Унгарското радио. През месеца очаквайте: репортаж от актуални събития в българската общност, рубриката „Какво ново в България? - телефонно интервю с журналиста от Българско радио Румен Стоичков“, интервю с председателя на Дружеството на българите в Унгария и други интересни репортажи и много българска забавна и народна музика.

Важни телефонни номера

Дружество на българите в
Унгария: 216-6560
Хотел „Рила“: 216-1621
Ресторант „Царевец“:
216-1797
Българското републиканско
самоуправление: 216-4210
Посолство на Република
България:
322-0836, 322-0824
Български културен
институт:
269-4246
Българско училище:
269-5280
Български православен
храм
„Св. св. Кирил и Методий“:
215-0039
Авиокомпания „Балкан“:
317-1818

Централен валутен курс на БНБ

от 04 януари 2000 г.

1 USD	1897.94 лева
1 DEM	1000.00 лева
1 EUR	1955.83 лева

Фондация Про скола булгарика

В предния брой на „Български вестник“ погрешно е съобщен данъчния номер на Фондация Про скола булгарика. Сбъркана е само последната цифра, номерът на фондацията е:

18066184-1-41.

Съобщение на Управителния съвет на Дружеството на българите в Унгария

Управителния съвет на Дружеството на българите в Унгария съобщава, че годишното отчетно-изборно събрание на дружеството ще се проведе на 13 февруари 2000 година (неделя) от 15.00 часа в салона Българския културен дом при следния дневен ред:

1. Отчетни доклади на Управителния съвет и Контреолната комисия на ДБУ.
2. Обсъждане на докладите
3. Приемане на план за дейността и проекто-бюджет за 2000 година.
4. Приемане на промени в Устава на Дружеството на българите в Унгария
5. Избор на нов Управителен съвет и Контролна комисия на ДБУ

Правни консултации

Българското републиканско самоуправление съобщава, че продължава провеждането на безплатни правни консултации на български и унгарски език за българите в Унгария.

Следващите консултации ще се проведат на 24 януари, 7 и 21 февруари 2000 г. от 16.00 часа в Българския културен дом на ул. „Вагохид“ в Будапеща.

Клуб на пенсионера

Съобщаваме на всички желаещи да посетят клуба на пенсионера, че сбирките се провеждат всяка първа сряда на месеца от 10.00 часа в Българския културен дом.

1 + 1 %

Отново напомняме на нашите сънародници данъчните номера на онези институции, за които могат да определят 1 % от данъците си:

Фондация Про култура
булгарика, 18042601-1-43

Фондация Про скола
булгарика, 18066184-1-41

Българска православна
църква, технически номер: 0372

НОВО НОВО НОВО

Авиокомпания „БАЛКАН“ има удоволствието да уведоми своите редовни клиенти, че за периода след 15 януари 2000 година предстоят нови специални намаления за пенсионери, пътуващи с придружител, 75% намаление за деца от 2 до 12 години и безплатно пътуване на бебета - нашите гости на борда.

Специални намаления за семейни пътувания!

Изчерпателна информация в бюрото на Авиокомпания „Балкан“ на телефони 317-1818 и 318-0873.

Български вестник ISSN 1416-3098 *Bolgar Hírlap* Месечно издание на Българското републиканско самоуправление в Унгария Отговорен издател: Димитър Цуцуманов, председател на Българското републиканско самоуправление Редакция: Отговорен редактор - Александър Марков, Техническо оформление - Огнян Кожухаров, редактор - Петър Петров. Излиза с материалната подкрепа на Столичното българско самоуправление. Печат: „Феникс“ Адрес на редакцията: Szerkesztőség: 1093 Budapest, Lónyay u. 41. Tel.: 216-4210 A Bolgár Országos Önkormányzat havi lapja, a Fővárosi Bolgár Önkormányzat támogatásával. Felelős kiadó: Czuczumanov Dimiter - a Bolgár Országos Önkormányzat elnöke. Szerkesztőség: Markov Alexander - felelős szerkesztő, Kozsuharov Ognjan - tördelő szerkesztő, Petar Petrov - szerkesztő.

ХРЕЛЪОВАТА КУЛА

В двора на Рилския манастир, от северната страна на главната църква, самотно стои Хрелъовата кула, едно от малкото средновековни отбранителни съоръжения в България, запазено така добре до наши дни. Сред манастирския архитектурен пейзаж тя се налага преди всичко със своите строги и осъразмерими пропорции, с монументалната си форма и монолитен обем, които така добре контрастират и изпъкват на фона на разиграни форми и декоративни украси на вътрешните манастирските сгради.

През първата половина на XIV в. Рилският манастир се премества на днешното си място, като се изграждат нова сгради, малка църква и отбранителна кула, което става с подкрепата на местния владетел протосеваст Хрелъо. Днес е запазена само една постройка - Хрелъовата кула, която носи името на своя създател. Това е видно от вградения в каменната зидария на южната стена тухлен надпис, в който между другото се казва, че тя е построена "... с голям труд и разходи..." в 1334/35 г. от протосеваст Хрелъо. За него са запазени оскъдни исторически данни. В музея на Рилския манастир се пази надгробната му плоча, в надписа на която той е титулуван кесар под името Стефан Хрелъо Драговол, починал в 1342 г. като преживе се замо-

нашил под името Харитон. Името му се споменава още в няколко исторически съчинения и царски грамоти. Той бил васал на крал Стефан Душан, който го направил управител на земите около Прилеп, Струмица, Охрид и др. като най-източната част от неговите владения обхващали и земите около Рилския манастир. Скоро обаче той се отменил от сръбския крал и последния постепенно го изтласкал на изток, където Хрелъо се укрепил и изградил спомнатата вече отбранителната кула.

Кулата е с квадратна основа със страни приблизително 7,5 м. и висока 23,60 м. Има един приземен етаж с висящ тухлен купол и още пет етажа разделени с гредоред. Етажите се свързват с широка около 0,70 м. каменна стълба, вменена в дебелия 1,80 м. стени. Входът е от към южната страна и

чрез подвижна стълба води направо във втория етаж. Вратата е от масивно дъбово дърво, обкована отвън с железни ленти, а отвътре се залоства с хоризонтална греда. Първият, вторият и третият етаж нямат прозоречни отвори, а в северните стени на третия, четвъртия и петия етаж са изградени ниши с отвори, служещи за отходни места. По стените на тези етажи има и тесни отвори /мазгали/ за осветление и за

отбрана. Отвън стените са подсилени с по три стълба високи по 17 м. изпълняващи ролята на контрафорси и в горния край заловени с арки. Това дава възможност да се разшири площадката на последния етаж, където е вменен параклис "Преображение Христово" състоящ се от две помещения покрити със слепи куполи. От изток параклисът се затваря от стената на кулата с вградена в нея изпъкнала абсида, а от другите страни е заобиколен с галерия с 14 прозоречни отвори. Горещата кулата завършва с венец от зъбери /бойници/. Отвън стените са скромно украсени с кръстове, розетки и др. от вградени в зидарията тухли. Кулата няма вкопани основи и лежи върху един огромен скален блок скрит в земята, изградена е от ломен камък и малко тънки тухли споени с хоросан. След големия пожар в Рилския

манастир през 1833 г. към западната стена на кулата е пристроена камбанирията, която е запазена и до днес /1844 г./

В параклиса "Преображение Христово" са разкрити ценни стенописи от XIV в. Параклисът, по всяка вероятност, бил изписан в периода непосредствено след строежа на кулата и до смъртта на Хрелъо, т.е. между 1335 и 1342 г. Някъде към края на XVIII в. обаче той е бил обновен и измазан отвътре с мазилка, което за десетилетия скрива от погледа на хората оригиналната живопис. Една през 1944 г. са открити няколко незначителни фрагмента от тази живопис, доразкрити и реставрирани през 1959 г. Цялостното разкриване, реставриране и консервиране на живописта от XIV в. е завършено през 1965 - 1970 г. По своите художествени качества, начин на изпълнение, иконографски особености и пр. стенописите от Хрелъовата кула се нареждат между най-интересните и оригинални произведения на българската средновековна църковна живопис. Художникът илюстрира две главни теми: в източното помещение - една рядко срещана тема - "София Премъдрост Божия", а в западното помещение - "Всёко дыхание да хвали Господа" или псалмите на цар Давид. Тук особено интересни са сцените с хорото и музикантите, където танцуваните

са облечени с обикновени народни дрехи, с музикални инструменти, на които са изписани и най-малките подробности и пр. Цялостната живопис е изпълнена в най-добрите изисквания и традиции на т. нар. Палеологовски ренесанс в балканското изкуство от първата половина на XIV в. Те се отличават с тържественост и спокойствие, с изисканост и елегантност на формата, с използване на антични принципи в изграждане на образите, с единство между околния пейзаж и действието което се развива.

Всичко това прави Хрелъовата кула един изключително ценен паметник както на българската средновековна архитектура така и на българската църковна средновековна живопис от времето непосредствено преди завладяването на страната ни от османските побойтели.